

Щодо питання про перейменування міста Кіровограда

Протягом останнього часу в нашому місті точаться гострі дискусії щодо потенційного перейменування м. Кіровограда у зв'язку з необхідністю виконання нещодавно прийнятого Верховною Радою України закону про декомунізацію.

Телевізійні дебати, суперечки у соцмережах та громадські слухання, що мають місце у суспільному просторі, красномовно свідчать про те, що однастайності та єдності серед представників громади міста щодо майбутньої назви м. Кіровограда поки що, нажаль, немає.

Але очевидним є також і той факт, що згідно усіх соціопитувань, зокрема тих, що проводяться і на вулицях міста, і у всесвітній мережі, серед усіх запропонованих назв впевнено лідирує саме «Єлисаветград» як назва тієї фортеці, що була заснована на честь святої праведної Єлисавети, та згодом стала основою для подальшої розбудови нашого міста.

Ігнорування думки переважної більшості громади міста навряд чи можна вважати доречним, враховуючи те, що саме цим людям треба буде жити у цьому місті, присвячувати йому всю свою суспільну активність та професійну діяльність, народжувати та виховувати тут своїх дітей. І, тим більш, не мудро і не справедливо позбавити місцеву громаду права визначення назви рідного міста.

Взяти за аргументовану основу в даному випадку думку наукових експертів досить важко, виходячи з відсутності однастайності і внутрішньої суперечності аргументів навіть серед вузького кола науковців, що оперують історичними знаннями зі сфери краєзнавства.

У контексті цієї суспільної дискусії цілком закономірним та справедливим виникає питання відношення до цієї проблеми історичної Української Православної Церкви, як культуро- та державотворчої конфесії. Яку ж назву для нашого міста підтримують представники духовенства, і як вони відносяться до волі більшості містян та своїх парафіян? І якщо місцева православна громада дійсно схиляється до одного з існуючих варіантів, то якими принципами та критеріями вона при цьому керується?

Перш за все, варто зазначити, що зміна топографічних назв, в принципі, не є пріоритетним напрямком діяльності Церкви Христової, місія якої полягає переважно у моральному оновленні та вдосконаленні членів нашого суспільства, а також у спасінні їх безсмертних душ.

Але в контексті цієї доволі запеклої публічної дискусії, що нещодавно розгорнулася навколо потенційної зміни назви м. Кіровограда. Православна Церква має свою позицію, та будує свою аргументацію на *історико-культурній релігійній традиції*. Саме такий підхід на нашу думку є важливим і впливовим фактором, що дозволяє примирити або хоча б зменшити градус протистояння між прихильниками та противниками повернення історичної назви «Єлисаветград».

З одного боку, цілком зрозумілою є аргументація прихильників історичної назви міста, що наполягають на історичній пам'яті та вірності 200-річному минулому нашого міста. Це стало б важливим прикладом і для нащадків щодо непорушної спадкоємності та поваги до минулого з боку багатьох поколінь українців, що жили на теренах Єлисаветградщини та її нинішнього обласного центру.

З іншого боку, не можна відмовити у наявності певної логіки та доволі вагомої аргументації і у тих, хто вважає, що декомунізація без деімперіалізації на даному етапі розвитку нашої держави та у контексті нині існуючих суспільно-політичних подій є беззмістовною, безглуздою та безперспективною ініціативою.

Сучасні процеси щодо зміни радянської топоніміки дійсно відбуваються виходячи з ідеї декомунізації, тобто зворотнього шляху комунізації. Але не є секретом, що ідеологія комунізму втілювалась як засіб дехристиянізації – тобто підміна і демонтаж християнських цінностей. Саме тому череда топографічних змін стосувалась перш за все релігійних назв, що не оминуло і м. Єлисаветград, назва якого тричі змінювалась протягом радянського періоду. Цей історичний досвід свідчить про **помилковість виключно політичного підходу до формування топонімічної стратегії, тому що за своєю природою політика обмежена актуальністю сучасності.**

Надання місту історичної назви, на нашу думку, є, **перш за все, відновленням історико-культурної справедливості в сенсі тлумачення ідеї декомунізації як повернення християнських цінностей українській нації.**

Але процес декомунізації це не тільки зміна назв. Це, перш за все, зміна свідомості. Наслідком комуністичного світогляду є синкретизм, основною рисою якого є еkleктичне поєднання непоєданого в єдине ціле: політичні, національні, релігійні цінності тощо. Тому, намагаючись звільнитись від радянсько-імперської історії, треба не йти саме за цією радянсько-імперською логікою, яка приватизувала чи політизувала собі християнство. Чому ж згідно з цієї логіки ми повинні віддавати тій чи іншій імперії наше християнство?

І тому, **по-друге**, можливим рішенням у цій непростій ситуації могло б стати наступне: *надання місту його історичної назви, але з обов'язковим чітко зазначеним та прописаним у передбачених законом нормативно-правових документах наголосом на тому, що ця назва дається виключно на честь біблійної героїні, святої праведної Єлисавети, матері св. Іоанна Хрестителя, а не на честь імператриці Єлисавети Петрівни, адже саме ця історична асоціація зі зрозумілих причин є доволі дратівливою для представників деяких політичних кіл нашого міста.*

Цілком можливо (і це не можна виключати), що хтось абсолютно переконаний у тому, що назва «Єлисаветград» асоціюється з особистістю імператриці Єлисавети. Хоча цілком можливо, що і певна кількість інших людей не бачить у цьому нічого поганого. Але ми маємо чітко акцентувати увагу жителів Кіровограда на наступному: **таке бачення є далеким як від об'єктивних історичних реалій, так і від думки переважної більшості духовенства, а також представників православної громади міста.**

Тому однозначне та максимально чітко сформульоване ототожнення назви «Єлисаветград» із великою біблійною святою, святою праведною Єлисаветою, про яку йдеться на сторінках Нового Заповіту (див. Лк. 1), та максимальне розтотожнення цієї назви із історичною фігурою імператриці Єлисавети Петрівни, могло б стати тим виваженим компромісним і, головне, релігійно-свідомим

рішенням, що влаштувало б різні суспільні групи, і навіть слугувало б певним фактором консолідації та порозуміння між усіма без виключення християнськими конфесіями. Адже саме Святе Письмо, і, зокрема, книги Нового Заповіту, однією з героїнь котрих є свята праведна Єлизавета, є основним джерелом віровчення як для православних, так і для інших релігійних спільнот нашого міста.

В якості аргументу можна звернутись до такого історичного прикладу. Як відомо, сучасна столиця Великої Британії та одне з найпрекрасніших міст не тільки Європи, а й всього світу – Лондон, був заснований в часи Римської імперії в середині I ст. після Р. Х. Початкова латинська назва цього поселення – Londinium. І у зв'язку з цим досить важливо відмітити, що сьогодні ні в кого з англійців не викликає обурення удавана «імперськість» назви їхньої столиці, хоча об'єктивним історичним фактом є те, що назва м. Лондон дійсно вкорінена в історії Римської імперії та назавжди асоціюється із тим часом, коли про державність Великої Британії взагалі не йшлося.

З історії ми знаємо, що будь-яку топографічну назву, як і будь-який символ взагалі, можна наповнити новим символічним значенням та новим змістовним навантаженням. Так, наприклад, у часи Римської імперії хрест вважався символом найбільш ганебної страти, що могла зазнати людина. Та після Голгофської Жертви Христа Спасителя, яку Він приніс за гріхи людей дві тисячі років тому, для всього людства той самий Хрест став символом спасіння – його внутрішній символічний зміст був докорінно переосмислений і змінений назавжди.

І навпаки, сумновідомий символ німецького націонал-соціалізму 30-х–40-х рр. ХХ ст. – свастика, колись був абсолютно позитивним символом життя та добробуту у багатьох релігійних традиціях та віруваннях ще з 8-го тисячоліття до Р. Х. Але тепер, коли ми бачимо це зображення, то наші перші асоціації є цілком однозначними. В даному випадку початково позитивний символ набув вкрай негативного семантичного значення.

Те саме може стосуватись і географічних назв, зокрема, назви нашого міста. Сьогодні ми з вами маємо чудовий та унікальний шанс, з одного боку, зберегти наступництво поколінь, історичну пам'ять та первинну назву нашого міста –

Єлисаветград, а з іншого ж боку, наповнити цю відому назву новим, суто біблійним змістом, назавжди відкинувши будь-які ідеологічні перепони, абстрагувавшись від будь-яких імперських асоціацій, та одночасно, міцно прив'язавшись до витоків світового християнства – Святого Письма за допомогою ключової героїні Священної Історії Нового Заповіту – праведної Єлизавети, благословення котрої спочиватиме на нашому місті, адже, як сказано у Святому Письмі, саме *«благословенням праведних підноситься місто»* (Прит. 11:11).

Тож, долучаючись до думки, висловленої переважною більшістю мешканців нашого міста, та, зокрема, вражаючою кількістю почесних громадян м. Кіровограда, зазначимо наступне: на наше глибоке переконання, наведений вище варіант рішення міг би стати важливим кроком на шляху до суспільного єднання в нашому місті, та до надання Кіровограду дійсно достойної, вкоріненої у Святому Письмі та у нашій історії назви.

*Інформаційно-просвітницький відділ
Кіровоградської єпархії
Української Православної Церкви*